

Το ντοκουμέντο του Ομήρου: Ο κατάλογος με τις πόλεις και τα πλοία που πήραν μέρος στον Τρωικό πόλεμο (εικόνα)

/ Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός

Ο “νηών κατάλογος” (ο κατάλογος των πλοίων) είναι από τα πιο πολυσυζητημένα εδάφια της Ιλιάδας.

Είναι κατά τον Όμηρο ο κατάλογος των πλοίων και των στρατευμάτων ανά ελληνική πόλη, που παίρνουν μέρος στον τρωικό πόλεμο (γύρω στο 1250 π.Χ.), με ιδιαίτερη αναφορά στα ονόματα των αρχηγών των στρατευμάτων ανά πόλη. Πολλοί υποστηρίζουν ότι βασίζεται σε προγενέστερο ποίημα της μυκηναϊκής

εποχής που ο Όμηρος χρησιμοποίησε αυτούσιο ενσωματώνοντάς το στο έπος. Άλλοι υποστηρίζουν ότι ο Όμηρος περιγράφει στον κατάλογο τις μεγάλες πόλεις της εποχής του (8ος αι. π.Χ.) και τις τοποθετεί αναχρονιστικά πίσω στη μυκηναϊκή εποχή.

Είτε πρόκειται για έναν κατάλογο των ελληνικών πόλεων του 13ου αι. είτε του 8ου αι. π.Χ., η σημασία του είναι ανεκτίμητη. Ο κατάλογος είναι μέρος της Β ραψωδίας της Ιλιάδας και ακολουθείται από έναν κατάλογο της δύναμης των Τρώων και των συμμάχων τους, ο οποίος είναι αρκετά μικρότερος σε έκταση. Στον κατάλογο αναφέρονται 29 βασίλεια και ο συνολικός τους στόλος φτάνει το 1.186 πλοία. Τα περισσότερα τοπωνύμια έχουν εξακριβωθεί ότι πράγματι ήταν οικισμοί της εποχής εκείνης.

Στον κατάλογο αναφέρονται 29 βασίλεια και ο συνολικός τους στόλος φτάνει το 1.186 πλοία. Τα περισσότερα τοπωνύμια έχουν εξακριβωθεί ότι πράγματι ήταν οικισμοί της εποχής εκείνης.

	Ερυθραί, Ελεών, Υλη, Πετειών, Ωκαλή, Μεδεών, Κώπαι, Εύτρησις, Θίσβη, Κορώνεια, Αλίαρτος, Πλάταια, Γλίσας, Υποθήβαι, Ογχηστός, Άρνη, Μίδεια, Νίσα, Ανθηδών	Προβαίνωρ, Κλόνιος	
Μινύες	Ασπληδών, Ορχομενός	Ασκάλαφος, Ιάλμενος	30
Φωκίδα	Κυπάρισσος, Πυθώ, Ανεμώρεια, Υάμπολις, Λίλαια, Χρύσα, Δαυλίς, Πανοπεύς, ποταμός Κηφισσός	Σχεδίος, Επίστροφος	40
Λοκρίδα	Αίας του Οιλέως (ο Λοκρός)	40	
Εύβοια (Άβαντες)	Χαλκίς, Ερέτρια, Ιστιαία, Κήρινθος, Δίον, Κάρυστος, Στύρα	Ελεφήνωρ	40
Αθήνα	Κύνος, Οπός, Καλλίατος, Βήσσα, Σκάρφη, Αυγείαι, Τάρφη, Θρόνιο	Μενεσθεύς	50
Σαλαμίνα	Αίας ο Τελαμώνιος	12	
Άργος, Τίρυνθα, Ερμιόνη, Ασίνη, Τροιζήνα, Ηιόνες, Επίδαυρος, Αίγινα, Μάσης	Διομήδης, υπαρχηγοί: Σθένελος, Ευρύαλος	80	
Μυκήνες, Κόρινθος, Κλεωναί, Ορνειαί, Αραιθυρέη, Σικυώνα, Υπηρήσια, Γονόεσσα, Πελλήνη, Αίγιο, Αιγιαλός, Ελίκη	Αγαμέμνων	100	
Λακεδαίμων	Φάρις, Σπάρτη, Μέσση, Βρυσειαί, Αυγειαί, Αμύκλες, Έλος, Λάας, Οίτυλος	Μενέλαος	60
Πύλος, Αρήνη, Θρύον, Αίπυ, Κυπαρισσής, Αμφιγένεια, Πτελεός, Έλος, Δώριον	Νέστωρ	90	
Αρκαδία	Κυλλήνη, Φενεός, Ορχομενός, Ρίπη, Στρατή, Ενίσπη, Τεγέα, Μαντίνεια, Στύμφυλος, Παρρασίη	Αγαπήνωρ	60

Ήλιδα	Βουπράσιο, Υρμίνη, Μύρσινος, Ωλενίη, Αλείσιον	Αμφίμαχος, Θάλπιος, Διώρης, Πολύξενος	10
Δουλίχιοι	Δουλίχι, Εκινάδες νήσοι (απέναντι από την Ηλεία)	Μέγης	40
Κεφαλήνιοι	Ιθάκη, Νηριτός, Κροκύλεια, Αιγίλιο, Ζάκυνθος, Σάμος	Οδυσσεύς	12
Αιτωλία	Πλευρών, Ώλενος, Πυλήνη, Χαλκίς, Καλυδώνια	Θόας, γιος του Ανδραίμονα	40
Κρήτη	Γόρτυνα, Λύκτος, Μίλητος, Λύκαστος, Φαιστός, Ρύτιον και άλλες πόλεις (συν. 100-εκατόμπολις)	Ιδομενεύς, Μηριόνης	80
Ρόδος	Λίνδος, Ιάλυσος, Κάμειρος	Τληπόλεμος	9
Σύμη	Νιρεύς	3	
Νίσυρος, Κάρπαθος, Κάσος, Κως, Καλύδοναι νήσοι	Φείδιππος, Άντιφος	30	
Άργος Πελασγικό, Άλος, Αλόπη, Τραχίς, Φθία, Ελλάς	Αχιλλεύς, εν συνεχεία Νεοπτόλεμος	50	
Φυλάκη, Πύρασος, Ίτων, Αντρών, Πτελεός	Πρωτεσίλαος, εν συνεχεία Ποδάρκης	40	
Φεραί, Βοίβη, Γλαφύραι, Ιαωλκός	Εύμηλος	40	
Μεθώνη, Θαυμακία, Μελιβοία, Ολιζών	Φιλοκτήτης, εν συνεχεία Μέδων	7	
Τρίκκη, Ιθώμη (Θεσσαλίας), Οικαλία	Ποδαλείριος, Μακάων	40	
Ορμένιο, Αστέριο, Τιτάνοιο	Ευρύπυλος	40	
Άργισσα, Γυρτώνη, Όρθη, Ηλώνη, Ολοοσσών, οι εκ Πηλίου, Αίθηκες (κάτοικοι περιοχής της Θεσσαλίας)	Πολυποίτης, Λεοντεύς	40	
Κύφος, Δωδώνι (Θεσσαλική), Γόννος, όχθες του Τιταρίσιου	Γυνεύς	22	
Μάγνητες «οι περί Πηνειόν	Πρόθοος	40	

Ιστορική βάση Έχει υποστηριχθεί από ερευνητές η άποψη ότι ο συγκεκριμένος κατάλογος αποτελούσε αρχικά ξεχωριστό κομμάτι, το οποίο εντάχθηκε αργότερα στο σώμα της Ιλιάδας. Αυτή η προσέγγιση υποστηρίζει πως ο πυρήνας του

καταλόγου των πλοίων διασώθηκε από τα μυκηναϊκά χρόνια, την υποτιθέμενη εποχή δηλαδή που διεξήχθη ο Τρωικός πόλεμος (13ος-12ος αιώνας π.Χ.) και διαμέσου της προφορικής παράδοσης έγινε γνωστή στον Όμηρο (9ος-8ος αι. π.Χ.).

Αν ληφθεί υπόψη ότι αποτελεί μια αξιόπιστη πηγή μυκηναϊκής ή υπο-μυκηναϊκής εποχής, τότε ο κατάλογος μας προσφέρει με μοναδική λεπτομέρεια την πολιτική κατάσταση που επικρατούσε στον ελληνικό κόσμο κατά τον 13ο-12ο αιώνα π.Χ.. Το ότι αναφέρονται τοποθεσίες που την εποχή του τρωικού πολέμου υπήρξαν σπουδαία πολιτικά και πολιτιστικά κέντρα, αλλά την εποχή του Ομήρου είτε ήταν στην αφάνεια ή είχαν καταστραφεί ολοσχερώς (όπως η Πύλος στην Μεσσηνία), είναι μια ισχυρή απόδειξη ότι ο συγκεκριμένος κατάλογος δεν χρησιμοποίησε αναχρονιστικά στοιχεία. Γενικά απεικονίζει τον ελληνικό κόσμο σε μια εποχή αρκετά πιο παλαιότερη από αυτή του Ομήρου. Περιοχές όπως οι Μακεδονία, η Ήπειρος και μέρος της Θεσσαλίας δεν φαίνονται να συμμετείχαν στον τρωικό πόλεμο, προφανώς αυτές οι περιοχές βρίσκονταν υπό των έλεγχο των Δωριέων, οι οποίοι θα πραγματοποιούσαν την κάθοδό τους προς την Πελοπόννησο ορισμένες δεκαετίες αργότερα.

Όμως ο «νεών κατάλογος», με τα επίθετα με τα οποία διανθίζει τα πρόσωπα και τα τοπωνύμια και γενικά με τον τρόπο που έχει ενταχθεί στο έπος αποτελεί ένα συμβατό κομμάτι στο όλο έργο. Έχει υποστηριχθεί ακόμη και η άποψη πως ο κατάλογος αποτελεί μείγμα πολλών μικρότερων καταλόγων που χρησιμοποιούσαν ποιητές (ραψωδοί) με σκοπό να εντυπωσιάσουν το κοινό τους με τις ιστορικές τους γνώσεις.

Ένα ακόμη ιστορικό στοιχείο που μας προσφέρεται είναι ότι τα βασίλεια των Αχαιών (τουλάχιστον εκείνη την εποχή) αποτελούσαν ένα σύνολο συνομοσπονδίας και όχι ανατολικού τύπου Αυτοκρατορίας, που υπάγονται στον άνακτα των Μυκηνών. Επίσης, οι Αχαιοί (αναφέρονται στην Ιλιάδα ως Δαναοί, Αργεΐτες αλλά και Έλληνες (Ραψωδία β' στ.529 και 683)) απουσίαζαν από τις ακτές της Μικράς Ασίας.

Το ερώτημα που γεννάται είναι κατά πόσο ο συγκεκριμένος κατάλογος απεικονίζει την πραγματική ιστορική κατάσταση της εποχής του χαλκού στην Ελλάδα.

Πηγή: iellada.gr